

3. The African Development Bank Group, Enhancing Development in Africa: Franchising Report, September 2016, 1-3, available at: http://afdb.org/fileadmin/uploads/afdb/Documents/GenericDocuments/003_Ranchising

4. Economic Code of Ukraine No 436-IV of January 16, 2003 [Electronic resource] // Information of the Verkhovna Rada of Ukraine, Access Mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/436-15>

5. Mark Abell, "The Regulation of Franchising Around the World", International Journal of Franchising Law Volume 9 - Issue 3 - 2011, p. 1

УДК 340

Мелех Б. В., к.н. з держ. упр., доцент

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна

АДВОКАТ ЯК СУБ'ЄКТ НАДАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Низка науковців конкретизують особу, яку можна вважати «адвокатом», саме, вказавши, що ним може стати тільки юрист (захисник, юридичний радник, повірений, тощо), інші ж дотримуються більш загального підходу, наголошуючи на тому, що адвокатом є будь-яка особа, котра надає юридичну допомогу.

У юридичній літературі має місце також визначення терміну «адвокат», у якому автори узагальнюють низку професійних якостей у одній професії. Дослідниця Рафальська І. вказує нам на те, що «адвокатом є юридичний захисник, радник, джерело правових знань, медіатор в спорі та, дуже хотілося б, – зразок професіоналізму і професійної етики, так як ішев нашої професії є спеціальні правила, важливі етичні норми, котрим адвокат має відповідати й за порушення яких несе відповідальність».

Об'єднуючим у зазначених дефініціях терміну «адвокат» є те, що у основі їх лежить професійне призначення такої особи. На мою думку, в цьому разі варто взяти до уваги природу адвокатської діяльності, суть якої є у наданні професійної правничої (правової) допомоги усім особам без винятків. Також не варто забувати те, що надання допомоги на належному рівні може реалізовуватися тільки особами, котрі мають відповідну кваліфікацію й відповідають певним вимогам.

Ураховуючи зазначене, я поділяю позицію науковців, котрі вважають, що «термін «адвокат» складається із двох частин: перша визначає правову (статусну) сторону цього, друга ж – функціональну, а саме призначення адвоката» [1].

Стосовно офіційно закріплених трактувань терміну «адвокат», що застосовує законодавець, доцільно відстежити певну непослідовність при створенні дефініції цього поняття. Так, в попередньому Законі України «Про адвокатуру» узагалі відсутнє було чітке визначення терміну «адвокат».

Проаналізувавши положення ст. 2 цього Закону, що мала назву «Адвокат», вказувалося те, що законодавець використовує лише статусну сторону правової основи при трактуванні поняття, так як у даній статті урегульовувалися вимоги лише до особи, що могла стати адвокатом.

Зовсім інший підхід використовував законодавець відносно формування поняття «адвокат» в діючому Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», в п. 1 ч. 1 ст. 1 зазначено: «адвокат – фізична особа, що здійснює адвокатську діяльність на підставах і у порядку, передбаченому цим Законом». Використовуються законодавцем бланкетні норми («на підставах та в порядку»), це дає змогу припускати на застосування ним усе таке подвійної правової основи при створенні дефініції «адвокат».

Однак, я вважаю, що існування бланкетних норм не дає змоги з'ясувати нам суть поняття «адвокат», а отже, не виправдає основне призначення поняття загалом. Враховувавши це, бачимо, що законодавцю й надалі доцільно використати суть подвійної правової основи стосовно формування поняття «адвокат», однак варто обмежитися застосуванням бланкетних і відсилочних норм. Тому, виходячи із потреби використання суті подвійної (статусної і функціональної) правової основи формування визначення поняття «адвокат», вважаю за потрібне сприймати його як фізичну особу, котра в становленому Законом порядку набрала статус адвоката, й право, згідно з таким статусом, здійснювати професійну діяльність стосовно представництва, захисту й надання інших видів правової допомоги своєму клієнтові на засадах абсолютної незалежності.

Визначивши правову природу і сформулювавши власне авторське визначення терміну «адвокат», відносно подальшого дослідження суті правового статусу адвоката вважаю потрібним провести детальний аналіз дефініції такого терміну як «адвокатура».

Аналізуючи офіційно закріплені дефініції поняття «адвокатура» і різні думки науковців відносно визначення такого поняття, можна погодитися із наявністю декількох підходів стосовно такого розуміння. Насамперед пов'язано є це із тим, що у науковій літературі досьогодні нема єдної думки стосовно юридичної природи адвокатури, так як вона не є досить науково дослідженою і визначеною [2].

До прикладу, Фойницький І. Я. вважав, що адвокатура налічує багато століть та належить до низки найдавніших процесуальних інститутів) й Васьковський Є. В. зазначав, що адвокатура виступає незаступницею сторін як суб'єктів процесу, а фактором правосуддя та елементом судової організації, будучи, при цьому, інститутом в такій гілці публічного права, яка носить назву процесуальної чи судової), а також вказував на те, що адвокатура відноситься до процесуальних інститутів.

Однак, на жаль, не завжди нормативно-правове регулювання (в тому числі також стосовно закріпленої дефініції «поняття») того або іншого ж правового явища відображає усі основні риси його. Не винятком тут виступає й визначення поняття «адвокатура», що міститься у чинному Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Як вже зазначалося, у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» чітко не урегульовано питання про належність адвокатури до інститутів громадянського суспільства. До даного висновку дає змогу прийти комплексний аналіз низки положень у Законі. Не позбавлене є поняття також другого недоліку, що полягає в неаявності чіткої вказівки на те, що адвокатура є професійною організацією (об'єднанням) осіб, що отримали статус адвоката. У частині 1 статті 2 Закону тільки зазначається те, що адвокатура України є недержавним самоврядним інститутом, який забезпечує здійснення представництва, захисту й надання інших видів правової допомоги на основі, що є професійною, а у частині 2 цієї статті зазначається те, що адвокатура України складається з усіх адвокатів України, котрі мають право здійснити адвокатську діяльність. Окрім того, треба взяти до уваги також положення частини 1 статті 45 Закону, відповідно до якого НААУ є недержавною некомерційною професійною організацією, що об'єднує усіх адвокатів України і утворюється із метою забезпечення реалізації цілей адвокатського самоврядування. Це правове регулювання статусу адвокатури не дає можливості утворити повністю уявлення про адвокатуру як професійне об'єднання (організацію) осіб, котрі мають статус адвоката.

Я погоджуюся із думкою Лібанової С.Е., котра, окрім уже вищезазначеного подвійного розуміння адвокатури (як інституту громадянського суспільства і як професійного об'єднання (організації) осіб, що отримали статус адвоката), виділяла також додаткове сприйняття її, як професії й професійної діяльності. Потрібно

Із таких позицій виходив також український законодавець, котрий у частині 2 статті 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» зазначає, що адвокатуру України утворюють усі адвокати України, котрі мають право здійснити адвокатську діяльність. Я не піддаю сумніву можливість цього розуміння співвідношення поняття «адвокат» та «адвокатура» й поділяю думку Кудрявцева В.Л., котрий зазначав: «У центрі інституту адвокатури є професійний юрист – адвокат, лише він й безпосередньо надає усім хто бажає кваліфіковану юридичну допомогу» [3].

Однак це розуміння співвідношення поняття «адвокат» та «адвокатура» є обмеженим, бо не розкриває усієї правової природи інституту «адвокатура». Вважаю слушною позицію науковців, котрі вказують те, що «статус адвоката у деякій мірі є залежним від статусу адвокатури, й навіть можна сказати те, що у статусі адвоката знаходить свою реалізацію й продовження статус адвокатури».

Також було неправильним статус адвоката розглядати лише як просту конкретизацію статусу адвокатури, так як ця постановка питання породжує думку про те, що статус адвокатури включає сукупність статусів усіх членів адвокатської спільноти, що, по суті, є невірно. Зазначені поняття перебувають у різних площинах, хочай тісно є пов'язані одне із одним».

Список літератури

1. Яким'як О. В. Гарантоване право на професійну правничу допомогу: читаємо між рядків. *Судова реформа: стан та напрями розвитку*: матеріали IV

Міжнародного судово-правового форуму, 17-18 березня 2016 р., м. Київ К.: Юридична практика, 2016. С. 45–48.

2. Якимчук Н. Поняття «правовий статус», «правове положення», «правовий модус» та «правовий режим»: теоретико-правовий аналіз. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2013. № 3. С. 11–18.

3. Іванцова А. В. Підвищення кваліфікації адвокатів як запорука надання якісної правничої допомоги: міжнародний досвід. *Право України*. 2016. № 12. С. 37–43.

УДК 340

Мелех Л. В., к.ю.н., доцент, професор

Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ

Головним напрямом розвитку інформаційного суспільства є проведення комплексу заходів стосовно інформатизації судової системи використовуючи сучасні інформаційні технології на нормативному рівні.

Конкретні завдання, основні принципи і напрямки інформатизації в судовій системі є визначені у законах України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2015–2020 рр.» і «Про судоустрій і статус суддів», а також в Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи та інших нормативно-правових актах (Програма) [1].

На мій погляд, важливим документом в теоретико-прикладному розумінні являється Концепція, у якій є визначена головна мета Програми як комплексний результат вдосконалення інформаційно-телекомунікаційної системи судів: 1) поліпшення думки населення про суди, ролі їх і соціальної значимості, підвищення доступності та зростання довіри до органів правосуддя; 2) якісне покращення рівня судового захисту прав та свобод громадян і юридичних осіб; 3) підвищення правового рівня проінформованості населення, ділової їх активності стосовно забезпечення захисту своїх прав, свобод та законних інтересів у судовому порядку; 4) формування позитивного іміджу судової системи у цілому. Варто також зауважити те, що вказана Програма не містить посилань на запровадження електронного судочинства, оперуючи встановленням найотимальніших шляхів її реалізації.

Основні завдання Програми полягають у: 1) скороченні термінів розгляду судових справ і підвищення доступу до правосуддя відносно комплексного використання новітніх інформаційних технологій (ними є інтернет-технології, засоби відеоконференцзв'язку, технології обробки і зберігання електронних даних, технології електронного діловодства); 2) повній адаптації стосовно електронного документообігу у судах, обробці даних судової статистики, у підвищенні ефективності процесів судового діловодства; 3) високій